

Parvatibai Chowgule College of Arts and Science
(Autonomous)

Accredited by NAAC with Grade 'A+'
Best Affiliated College-Goa University Silver Jubilee Year Award

DEPARTMENT OF KONKANI

SYLLABUS FOR THREE/FOUR YEAR
UNDERGRADUATE DEGREE HONOURS
PROGRAMME IN KONKANI

(Implemented from the Academic Year 2023-2024
onwards)

Course Structure

Semester	Major Core				Minor Stream	Multidisciplinary Course (MDC)	Ability Enhancement Course (AEC)	Skill Enhancement Course (SEC)	Value Added Course (VAC)	Vocational Course
Semester I	कोंकणी साहित्याची वळख भाग 1(कथा, कविता आनी निबंद) (Introduction to Konkani Literature-Part 1)				गोंयचे लोकसंस्कृतायेचो अभ्यास (Study of Goan Folk culture)	कोंकणी भाशेची मुळावी वळख (Basics of Konkani Language)	NIL	कोंकणी नाटकाचो खाशेलो अभ्यास (Special Study of Konkani Drama)	भलायकी आनी पोशक आहाराचो अभ्यास (Study of Health and Nutrition)	
Semester II	कोंकणी साहित्याची वळख भाग 2 (तियात्र आनी नाटक (Introduction to Konkani Literature-Part 2)				कोंकणी पथनाट्यांचो अभ्यास (Study of Konkani Street Plays)	सोशल मिडीया आनी डिजिटल टॅक्नॉलोजीचो वापर (Social Media and Digital Technology Solutions)	कोंकणी वाचन लेखन कौशल्य (Spoken and Written Skills of Konkani)	कोंकणी तियात्राचो खाशेलो अभ्यास (Special Study of Konkani Tiatr)	सैमाचो सांबाळ-समाजीक जापसालदारकी (Conservation of Environment-Social Responsibility)	
Semester III	कोंकणी भाशेचो व्याकरणीक आनी भाशाशास्त्रीय अभ्यास (Grammatical and Linguistic Study of Konkani)	कोंकणी कवितेचो खाशेलो अभ्यास (Special Study of Konkani Poetry)			कोंकणी राजभास चळवळीचो अभ्यास (Study of Konkani state Language Movement)	वेचीक कोंकणी म्हणी, पारखणी आनी लोकगीतांची वळख (Introduction to selected Konkani Proverbs, riddles and folk songs)	कोंकणी एकांकीचो अभ्यास (Study of Konkani One Act Plays)	आर्विल्ल्या प्रसारमाध्यमांचो अभ्यास (Study of Modern Medias)	भारतीय संविधानाची वळख (Introduction to Indian Constitution)	

Semester IV	कोंकणी लोकवेदाचो अभ्यास (Study of Konkani Folklore)	कोंकणी भास आनी साहित्याचो इतिहास - एक वळख (आरंभा साकून 1858 वर्स मेरेनचो काळ (Outline History of Konkani Language and Literature) (From beginning till 1858)	शणै गोंयबाबांचें कोंकणी अस्मिताये खातीर योगदान (Contribution of Shennoy Goemba towards Konkani Identity)	कोंकणी कादंबरेचो खाशेलो अभ्यास (Special Study of Konkani Novel)	अनुवाद अभ्यास (Translation Study)					लघुचित्रपट निर्मीती आनी आस्वादन (Short Film Production and Appreciation) (voc-1)
Semester V	कोंकणी बोलींचो अभ्यास (Study of Konkani Dialects)	कोंकणी चळवळीचो इतिहास- एक वळख (1858 वर्स ते 2000 वर्स मेरेनचो काळ) (Outline History of Konkani Language Movement 1858 till 2000)	देवनागरी कोंकणींत लिप्यंतरीत साहित्याचो अभ्यास (कन्नड आनी रोमी लिपींतल्यान) (Study of Transliterated Konkani Literature (From Kannada and Romi Script into Devanagari Script))		वेंचीक कोंकणी अणकारीत कादंबरेचो अभ्यास (Study of Selected Konkani Translated Novel)					नाटक निर्मीती आनी आस्वादन (Drama Production and Appreciation) (voc-2)

Semester VI	प्रकल्प	भारतीय काव्यशास्त्राची वळख (Introduction to the Study of Indian Poetics)	कोंकणी अध्यापनाची पद्धत (Konkani Teaching Methodology)	पाश्चात्य काव्यशास्त्राची वळख (Introduction to the Study of Western Poetics)	कोंकणीच्या भोवआयामी वावरांत वेंचीक व्यक्तीमत्वांचो अभ्यास (Special Study of Multifaceted Konkani Personalities) / प्रकल्प					देवनागरी टायपींग आनी डी. टी. पी पब्लीकेशन -1 (VOC-3)
Semester VII	कोंकणी कथेचो खाशेलो अभ्यास (महाबळेश्वर सैल वा दामोदर मावजो) (Special Study of Konkani Short Story) (Mahabaleshwar Sail or Damodar Mauzo)	कर्नाटक आनी केरळांतल्या कोंकणी साहित्यातलें समाजदर्शन (Sociological Study of Konkani Literature)	कोंकणी साहित्याची समिक्षा भाग -1 (कथा, कविता, निबंद, कादंबरी) Critical Study of the form of Konkani literature- Part 1	संशोधन पद्धती (Research Methodology)	कोंकणी निबंदाचो खाशेलो अभ्यास (Special Study of Konkani Essays)					
Semester VIII	कोंकणी साहित्याची समिक्षा भाग -2 (नाटक, तियात्र, लोकनाट्य) Critical Study of the form of Konkani literature- Part 2				Minor					

* Implementation of fourth year (Semester VII & VIII) is subject to approval from DHE

Annexure B

SYLLABUS FOR THREE/ FOUR YEAR UNDERGRADUATE DEGREE HONOURS PROGRAMME IN KONKANI

(To be implemented from the Academic Year 2023-2024 onwards)

Semester I

F.Y.B.A. (Semester - I)

Major Core

Course Title: कोंकणी साहित्याची वळख- भाग 1

(Introduction to Konkani Literature- Part 1)

Course Code: UG-KON-101

Marks: 100

Credits: 04

Course Objectives:

1. कोंकणी कविता, कथा आनी निबंद हया साहित्य प्रकारांची वळख करप.
2. आर्विल्ले कोंकणी कविता, कथा आनी निबंदांचो अभ्यास करप.
3. कोंकणी कविता, कथा आनी निबंदांच्या अभ्यासांतल्यान कोंकणी साहित्यांत हे प्रकार कशे विकसीत जालें ताचो अभ्यास करप.
4. कोंकणी कविता, कथा आनी निबंद हया साहित्य प्रकारांचो सिध्दांतीक अभ्यास करप.

Learning Outcomes:

1. कोंकणी कविता, कथा आनी निबंद हया साहित्य प्रकारांची वळख जातली.
2. आर्विल्ले कोंकणी कविता, कथा आनी निबंदांचो अभ्यास करतलीं.
3. कोंकणी कविता, कथा आनी निबंदांच्या अभ्यासांतल्यान कोंकणी साहित्यांत हे प्रकार कशे विकसीत जालें ताचो अभ्यास जातलो.
4. कोंकणी कविता, कथा आनी निबंद हया साहित्य प्रकारांची सिध्दांतीक अभ्यास जातलो.

No. of Hours: 04 Hours per week

अभ्यासक्रमः

1. कथा, कविता आनी निबंद हया साहित्य प्रकारांची वळख (15 तासिका)

- संकल्पना
- व्याख्या
- घटक
- प्रकार

2. वेंचीक कोंकणी कवितांचो अभ्यास (15 तासिका)

- बाकीबाब बोरकार- सासाय
- मनोहर सरदेसाय- गोंया तुज्या मोगाखातीर
- र. वि. पंडीत- म्हजें उतर गावड्याचें
- चा. फ्रा. द कोशता- सोंशाचे कान
- विजया सरमळकार- गोटलां

3. वेंचीक कोंकणी कथांचो अभ्यास (15 तासिका)

- चंद्रकांत केणी- व्हंकल पावणी
- दामोदर मावजो- तिश्टावणी
- शिला कोळंबकार- कथाशील
- अँटनी बारर्कुर- मासां
- विन्सी क्वादुस- कणसां

4. वेंचीक कोंकणी निबंदांचो अभ्यास (15 तासिका)

- रवींद्र केळेकार- समिधा
- दत्ता दामोदर नायक- एका नास्तिकाचो देवारो
- तुकाराम शेट- मनमोतयां
- मुकेश थळी- हंसध्वनी
- हर्षा शेटये- आनंद यात्रा

टीपः वयल्या दर एका कविता, कथा, निबंद संग्रहांतली दर सेमिस्टरा खातीर दर एकी एक कविता, कथा, निबंद शिवोवची/ शिकोवचो.

संदर्भ ग्रंथ:

1. केणी, चंद्रकांत. *व्हंकल पावणी*. मडगांव गोंय: कुळागर प्रकाशन, 2006.
2. केळेकार, रवीन्द्र. *समिधा*. प्रियोळ म्हाड्डोळ गोंय: जाग प्रकाशन, 1996
3. कोळंबकार, शिला. *कथाशील*. पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2007
4. क्वादूस, विन्सी. *कणसां*. आर्लेम राय, गोंय: स्नोज प्रकाशन, 2011.
5. थळी, मुकेश. *हंसध्वनी*. तिसवाडी गोंय: आनंद प्रकाशन, 2008.
6. द कोशता, चा. फ्रा. *सोंशाचे कान*. प्रियोळ म्हाड्डोळ गोंय: जाग प्रकाशन, 1996.
7. नायक, दत्ता दामोदर. *एका नास्तिकाचो देवारो*. सांगें गोंय: संजना पब्लिकेशन्स, 2015
8. नायक, सुशांत. *कथामंथन*. कवळें, फोंडें गोंय: सानवी प्रकाशन, 2018.
9. नायक, सुशांत. *संशोधसार*. कवळें, फोंडें गोंय: सानवी प्रकाशन, 2017
10. पंडित, र. वि.. *म्हजें उतर गावड्याचें*. मुंबई: पॉप्युलर प्रकाशन, 1963.
11. पवार, राजय. कोंकणी कवितेचोइतिहास (1960 ते 1990 मेरेनची कोंकणी कविता). बोरी, फोंडें: सानिका प्रॉडक्शन, 2014.
12. बारकुर, अँटनी. *मासां. मंगळूर*: कविता पब्लिकेशन्स, 2019.
13. बोरकार, बाकीबाब. *कोंकणी काव्य संग्रह. नवी दिल्ली: साहित्य अकादेमी, 1989.*
14. बोरकार, बाकीबाब. *सासाय*. पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2010.
15. बोरकार, माधव. *कोंकणी कवितेची पांच दसकां*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2016
16. भांगी, पांडुरंग. *साहित्य शिल्प*, पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 1995.
17. मावजो, दामोदर. *तिश्टावणी*. सांगें गोंय: संजना पब्लिकेशन्स, 2020
18. म्हांबरो, अना. *स्वतंत्र गोंयांतली कोंकणी कथा*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ.
19. वेरेंकार, श्याम. (संपादक) *कोंकणी ललित निबंद*. नवी दिल्ली: साहित्य अकादेमी, 1997.
20. वेरेंकार, श्याम., सरदेसाय, माधवी., कमलाकार, म्हाळशी. (संपादक) *कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृताय*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2003.
21. शेट, तुकाराम रामा. *मनमोतयां*. बार्देश गोंय: कोंकण टायम्स पब्लिकेशन, 2009.
22. शेटये, हर्षा सदगुरू. *आनंद यात्रा*. फातोड्डें गोंय: दामबाब प्रकाशन, 2012.
23. सरदेसाय, मनोहर. *गोंया तुज्या मोगाखातीर*. पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2014.
24. सरदेसाय, मनोहर. *स्वतंत्र गोंयांतली कोंकणी कविता*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 1977.
25. सरमळकार, विजया. *गोटलां*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 1973.
26. हळर्णकार, तानाजी. (संपादक) कोंकणी विश्वकोश - खंड - 1, ताळगांव गोंय: गोंय विद्यापीठ, 1999.

F.Y.B.A. (Semester - I)

Minor Course

Course Title: **गोंयचे लोकसंस्कृतायेचो अभ्यास**
(Study of Goan Folk culture)

Course Code: UG-KON-103

Marks: 100

Credits: 04

Course Objectives:

1. कोंकणी लोकसंस्कृतायेचो अभ्यास करप.
2. कोंकणी लोकसंस्कृतायेचे साबार घटक अभ्यासप.
3. कोंकणी लोकसंस्कृतायेच्या साबार प्रकारांची वळख घडोवप.
4. अभ्यास भोंवडी करून कोंकणी लोकसंस्कृतायेच्या वेंचीक प्रकारांची वळख करप.

Learning Outcomes:

1. कोंकणी लोकसंस्कृतायेचो अभ्यास जातलो.
2. कोंकणी लोकसंस्कृतायेच्या साबार घटकांचो अभ्यास जातलो.
3. कोंकणी लोकसंस्कृतायेच्या साबार प्रकारांची वळख जातली.
4. अभ्यास भोंवडी करून कोंकणी लोकसंस्कृतायेच्या वेंचीक प्रकारांची वळख जातली.

No. of Hours: 4 Hours per week

अभ्यासक्रम :

1. लोकसंस्कृतायेचो सिध्दांतीक अभ्यास (10 तासिका)

2. लोक संस्कृतायेच्यो खाशेलतायो (10 तासिका)

- सांस्कृतीक खाशेलतायो
- भाशीक खाशेलतायो

3. लोक संस्कृतीच्या प्रकारांचो अभ्यास (40 तासिका)

- लोकगीत, लोकनाच, लोककथा
- लोकउत्सव आनी लोकपरबो

- गोंयचे पारंपारीक खेळ
- गोंयची पारंपारीक खाणां- जेवणां
- गोंयचे पारंपारीक वेवसाय
- कोंकणींतल्यो म्हणी, ओपारी आनी उमाणी

टीप- 1. गोंयांत वेगवेगळ्या वाठारांनी जावपी सण आनी लोकउत्सव अभ्यासपा खातीर विद्यार्थ्यांची अभ्यास भोंवडी आयोजीत करची.

- लोकवेद प्रकारांतल्या कांय विशयांचेर विद्यार्थ्यांनी संकलनआनी सादरीकरणकरचें (सी ए) खातीर.

(टीप- 2. हो पेपर कोण घेतात तांकां मेजर कोंकणी घेवपाक सोदतात जाल्यार तांकां दुसऱ्या वर्साक मेजर कोंकणी घेवपाक मेळटलें.)

संदर्भ ग्रंथ :

1. केरकर, पौर्णमा. *गोव्यातील धालो उत्सवाचे स्वरूप*. आलत परवरी गोवा: गोमन्तक मराठी अकादमी, 2011.
2. खेडेकर, विनायक. *गोमंतकीय लोकभाषा*. पणजी गोवा: शारदीय वितरण.
3. खेडेकर, विनायक. *लोकसरिता - गोमन्तकीय जन जीवनाचा समग्र अभ्यास*. कला अकादमी गोवा, 1993.
4. तळवडकार, संजय. *घोस्त*. सांगें गोंय: संजना पब्लिकेशन्स, 2010.
5. दळवी, सतीश दत्ताराम. *गोंयचे सण, उत्सव आनी व्रतां*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ.
6. नायक, जयंती. *आमोणेचीं धालो गीतां*. पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 1992.
7. नायक, जयंती. *गोंयची लोककला*. केपें गोंय: राजाई प्रकाशन, 2004.
8. नायक, जयंती. *लोकबींब*. पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 1998.
9. नायक, जयंती. *लोकमंथन*. केपें गोंय: राजाई प्रकाशन, 2008
10. नायक, जयंती. *लोकरंग*. आमोणे, केपें गोंय: राजाई प्रकाशन, 2008.
11. पै घुंगट, मनोहर. *म्हणी सागर*, पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी. 2016
12. पैंगिणकर अजित. *काणकोणची लोककला एक दायज*. सुखदा पैंगिणकर, 2001.
13. फळदेसाय पांडुरंग. *गोंय लोकवेदाचें सौंदर्यशास्त्र*. सासाय प्रकाशन, 2017
14. फेर्नांडीस, जुवांव. *गोंयचो आवाज*., केपें, गोंय: जे. पी. एल. प्रकाशन, 2013.
15. बाळे, उषा वामन. *सणां खाणां*. सांगें गोंय: संजना पब्लिकेशन्स, 2017.
16. वेरेंकार, श्याम. *गोंयच्या लोकवेदाचो रुपकार*. पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 1991.
17. वेरेंकार, श्याम. *धालो*. बेती वेरें: कोंकण टायम्स प्रकाशन, 1984.

18. हळर्णकार, तानाजी. (संपादक). *कोंकणी विश्वकोश - खंड - 1*, ताळगांव गोंय: गोंय विद्यापीठ, 1999.
19. Khedekar, Vinayak. *Folk Dances of Goa*. Udaipur: West Zone Culture.
20. Pereira, Jose Micael Martins; Da Costa Antonio. *Song of Goa: Crown of Mandos*. Broadway Publishing House, 2010

F.Y.B.A. (Semester - I)

Multi-Disciplinary Course

Course Title: कोंकणी भाशेची मुळावी वळख

(Introduction to basics of Konkani Language)

Course Code: UG-KON-MDC1

Marks: 75

Credits: 03

Course Objectives:

1. विद्यार्थ्यांकस्वर आनी व्यंजन आनी बाराखडीची वळख घडोवप.
2. विद्यार्थ्यांक कोंकणी दीस आनी म्हयने शिकोवप.
3. विद्यार्थ्यांक 1 ते 100 आंखडे शिकोवप.
4. विद्यार्थ्यांक कोंकणी व्याकरणाची वळख घडोवप.

Learning Outcomes:

1. विद्यार्थ्यांकस्वर आनी व्यंजन आनी बाराखडीची वळख घडटली.
2. विद्यार्थ्यांक कोंकणी दीस आनी म्हयने शिकतली.
3. विद्यार्थ्यांक 1 ते 100 आंखडे शिकतली.
4. विद्यार्थ्यांक कोंकणी व्याकरणाची वळख घडटली.

No. of Hours: 3 Hours per week

अभ्यासक्रम:

4. कोंकणी वर्णमाला **(10 तासिका)**
  1. स्वर आनी व्यंजन
  2. बाराखडी
  3. कोंकणीत दीस आनी म्हयने
  4. 1 ते 100 आंखडे

5. कोंकणी व्याकरण

(15 तासिका)

1. नाम
2. सर्वनाम
3. क्रियापद
4. विशेषण
5. काळ

6. कोंकणी शुध्दलेखनाचे नेम

(10 तासिका)

7. देवनागरी टायपींग कौशल्य

(10 तासिका)

संदर्भ ग्रंथः

1. बोरकार, जयवंत सुरेश. कोंकणी व्याकरण. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2012.
2. कोंकणी शुध्दलेखनाचे नेम (पांचवी आवृत्ती). पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2015.
3. Borkar S. J. *Let's Learn Konkani*. Panjim: Rajhauns Vitran, 2005.
4. घाणेकार, दामोदर. अभ्यासकोश. पणजी गोंय: राजहंस, 2009.
5. दाभोळकार, गो. म., लिमये, सुहास., वाळवे, सुरेश. संभाशणाक आदार गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2015.
6. बोरकार, सुरेश जयवंत., घाणेकार दामोदर केशव. कोंकणी व्याकरण सहज अभ्यास.(पांचवी आवृत्ती) पणजी गोंय: राजहंस, 2012.

F.Y.B.A. (Semester - I)

Skill Enhancement Course

Course Title: कोंकणी नाटकाचो खाशेलो अभ्यास
(Special Study of Konkani Drama)

Course Code: UG-KON-SEC1

Marks: 75

Credits: 03

Course Objectives:

1. अर्विल्ल्या कोंकणी नाटकाचो अभ्यास करप.
2. कोंकणी नाटकांचो आरंभ आनी उदरगत तपासप.
3. कोंकणी नाटकाच्या साबार प्रवाहांची समिक्षा करप.
4. वेंचीक कोंकणी नाटकाचो अभ्यास करप.

Learning Outcomes:

1. विद्यार्थ्यांक अर्विल्ल्या कोंकणी नाटकाची वळख जातली.
2. कोंकणी नाटकाची इतिहासीक फाटभूंय विद्यार्थ्यांक कळटली.
3. विद्यार्थी कोंकणी नाटकाच्या साबार प्रवाहांचें आस्वादन करूंक शकतले.
4. विद्यार्थी वेंचीक कोंकणी नाटकाचो अभ्यास करतले.

No. of Hours: 3 Hours per week

अभ्यासक्रम:

1. नाटक एक साहित्य प्रकार **(10 तासिका)**
  - संकल्पना
  - व्याख्या
  - घटक
  - प्रकार

2. नाटकाची संवसारीक फाटभूंयेची वळख (10 तासिका)

- संवसारीक नाट्य परंपरा
- भारतीय नाट्य परंपरा

3. कोंकणी नाटक - आरंभ आनी उदरगत (10 तासिका)

कोंकणी नाटकाचो आरंभ आनी उदरगत

4. सकयल दिल्ल्या खंयच्याय एका वेंचीक कोंकणी नाटकाचो सविस्तर अभ्यास (15 तासिका)

- पुंडलीक नायक- श्री विचित्राची जात्रा
- दत्ताराम कामत बांबोळकार- सत्य माड्डितां माड्डितां

टीप- नाटकाची सी. डी. दाखोवप, चर्चा करप

संदर्भ ग्रंथ:

1. कामत बांबोळकार, दत्ताराम. *सत्य माड्डितां माड्डितां*. मडगांव गोंय: अस्मिताय प्रतिष्ठान, 1998.
2. गांवकार, भालचंद्र. *साहित्य एक भासाभास*. किटोलें, बेतोडें: मित्र प्रकाशन, 1993.
3. नायक, पुंडलीक. *रंगपाट*. वळवय गोंय: अपुरबाय प्रकाशन, 1996.
4. नायक, पुंडलीक. *समकालीन कोंकणी एकांकी- संपादक*. साहित्य अकादमी, 2014.
5. नायक, पुंडलीक. *श्री विचित्राची जात्रा*. वळवय गोंय: अपुरबाय प्रकाशन, 1995.
6. नायक, राजू., भावे भूषण., कुंकळकार ज्योती, *वेंचीक पुंडलीक*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 1999.
7. बुडकुले, किरण. *साहित्यनियाळ अंतरंग आनी कायरुपां*. काणकोण गोंय: ओम दत्त पद्मजा प्रकाशन, 1998.
8. वेरेंकार, श्याम., सरदेसाय, माधवी., म्हाळशी, कमलाकर. (संपादक) *कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृताय*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2003.
9. सरदेसाय, मनोहरराय. (संपादक). *कोंकणी विश्वकोश- खंड - 1*. ताळगांव गोंय: गोंय विद्यापीठ, 1999.
10. Bisariya, Subhash. *William Shakespeare Anthony and Cleopatra*. Karol Bhag, New Delhi: Rama Brothers India Pvt. Ltd., 2007.

F.Y.B.A. (Semester - I)

Value Added Course

**Course Title: भलायकी आनी पोशक आहाराचो अभ्यास
(Study of Health and Nutrition)**

Course Code: UG-KON-VAC1

Marks: 50

Credits: 02

Course Objectives:

1. विद्यार्थ्यांक बरे भलायके खातीर पोशक आहाराची वळख घडोवप.
2. विद्यार्थ्यांक भलायकी आनी पोशक आहाराचो संबंद समजावन सांगप.
3. पोशक आहार घेत जाल्यार बरी भलायकी मेळटली हाची विद्यार्थ्यांक जाणविकाय करून दिवप.
4. जेवणाचो इबाड, निवळसाण आनी संसर्ग दोश हांची जाणविकाय करून दिवप.

Learning Outcome:

1. विद्यार्थ्यांक बरे भलायके खातीर पोशक आहाराची वळख घडटली.
2. विद्यार्थ्यांक भलायकी आनी पोशक संबंद समजतलो.
3. पोशक आहार घेत जाल्यार बरी भलायकी मेळटली हाची विद्यार्थ्यांक जाणविकाय जातली.
4. जेवणाचो इबाड, निवळसाण आनी संसर्ग दोश हांची जाणविकाय जातली.

No. of Hours: 2 Hours per week

अभ्यासक्रम :

1. भलायकी आनी पोश्टीक आहारा विशीं अभ्यास (10 तासिका)
  - व्याख्या
  - संकल्पना
  - प्रकार (कार्बोहायड्रेट्स, प्रोटीन्स, विटामीन्स, मिन्स)
2. भलायकेचें आनी पोश्टीक आहारा विशींचें म्हत्व (05 तासिका)
3. आहारा संबंदांतले समज आनी अपसमज (10 तासिका)

संदर्भ:-

1. देसाई, नारायण.(अणकार) *तुमचें अन्न आनी तुमी*. नवी दिल्ली: नॅशनल बुक ट्रस्ट, 1999.
2. राताबोली, उमानाथ. *स्टेथोस्कोप*. पणजी-गोंय. गोवा कोंकणी अकादेमी, 2008.
3. धुमे, वंदना. *भलायकी 'एक नदर'*. पर्वरी-गोंय. बिम्ब प्रकाशन, 2006.
4. हेळेकार, आनंद. *आरोग्यं धनसंपदा*. पणजी-गोंय. गोवा कोंकणी अकादेमी, 2007.
5. घाणेकार, भिकाजी. (अणकार) *बारीक सारीक दुयेसां*. नवी दिल्ली. नॅशनल बुक ट्रस्ट,1999.
6. घाणेकार, भिकाजी. *भलायकी- एक गिरेस्तकाय*. फोंडें-गोंय. स्नेहा प्रकाशन, 2008.
7. चोपडेकार, हनुमंत. *वळख भाज्यांची*. नावेली,साल्सेत-गोंय. श्री हरी प्रकाशन, 2013

Semester II

F.Y.B.A. (Semester - II)

Major Core

Course Title: कोंकणी साहित्याची वळख- भाग 2

(Introduction to Konkani Literature- Part 2)

Course Code: UG-KON-102

Marks: 100

Credits: 04

Course Objectives:

1. कोंकणी तियात्र आनी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांची वळख करप.
2. आर्विल्ल्यावेंचीक कोंकणी तियात्र आनी नाटकाचो अभ्यास करप.
3. कोंकणी तियात्र आनी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांच्या अभ्यासांतल्यान कोंकणी साहित्यांत हे प्रकार कशे विकसीत जालें ताचो अभ्यास करप.
4. कोंकणी तियात्र आनी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांचो आरंभ आनी उदरगतीविशीं अभ्यास करप.

Learning Outcomes:

1. कोंकणी तियात्र आनी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांची वळख जातली.
2. आर्विल्ल्यावेंचीक कोंकणी तियात्र आनी नाटकाचो अभ्यास जातलो.
3. कोंकणी तियात्र आनी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांच्या अभ्यासांतल्यान कोंकणी साहित्यांत हे प्रकार कशे विकसीत जालें ताचो अभ्यास जातलो.
4. कोंकणी तियात्र आनी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांचो आरंभ आनी उदरगतीविशीं अभ्यास जातलो.

No. of Hours: 04 Hours per week

अभ्यासक्रम :

1. कोंकणी तियात्र ह्या साहित्य प्रकारांची वळख (10 तासिका)
  - संकल्पना
  - व्याख्या

- घटक (संहितेचे आनी प्रयोगाचे नदरेन)
- कोंकणी तियात्राचो आरंभ आनी उदरगत.

2. कोंकणी नाटक ह्या साहित्य प्रकारांची वळख (10 तासिका)

- संकल्पना
- व्याख्या
- घटक (संहितेचे आनी प्रयोगाचे नदरेन)
- कोंकणी नाटकाचो आरंभ आनी उदरगत.

3. वेंचीक कोंकणी एका तियात्राचो अभ्यास (20 तासिका)

- तॉमाजीन कार्दोज- म्होवाळ विख
- मिनीन आरावजो- भाड्याचो कुसवो

4. वेंचीक कोंकणी एका नाटकाचो अभ्यास (20 तासिका)

- महेश नायक - अठरा जून
- सुचीता नार्वेकार - ओ बाय

संदर्भ ग्रंथ :

1. थळी, प्रकाश. *तियात्राचो इतिहास 1892 - 1992*. पणजी गोवा: गोवा कोंकणी अकादेमी, 1993.
2. नाईक, महेश चंद्रकांत. *अठरा जून*. पणजी गोंय: अक्षरब्रम्ह प्रकाशन, 2011.
3. नायक, पुंडलीक. *रंगपाट*. वळवय गोंय: अपुरबाय प्रकाशन, 1996.
4. वेरेंकार, श्याम., सरदेसाय, माधवी., कमलाकार, म्हाळशी. (संपादक) कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृताय. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2003.
5. Cardozo, Felicio. (Editor) *Tiatrancho Jhelo - II*. Panaji Goa: Goa Konkani Academy, 1998.
6. Cardozo, Tomazinho. *Silver Jubilee of Konkani Tiatro*. Panaji Goa: Goa Kala Academy, 1990.
7. Fernandes, André Rafael. *When the Curtains Rise...Understanding Goa's vibrant Konkani theatre*. Panaji Goa: Tiatr Academy of Goa, 2010.
8. Mazarello, Wilmix Wilson. *100 years of Konkani Tiatro*. Panjim Goa: Directorate of Art & Culture, Government of Goa, 2000.

F.Y.B.A. (Semester - II)

Minor Course

Course Title: कोंकणी पथनाट्याचो अभ्यास (Study of Konkani Street Plays)

Course Code: UG-KON-104

Marks: 100

Credits: 04

Course Objectives:

1. विद्यार्थ्यांक पथनाट्य ह्या साहित्य प्रकाराची वळख करून दिवप.
2. विद्यार्थ्यां मेरेन पथनाट्यांतली समाजीक जाणीव पावोवप.
3. विद्यार्थ्यांक कोंकणी पथनाट्यनिर्मितींत वांटेकार करून घेवप.
4. विद्यार्थ्यांच्या सहकार्यान कोंकणी पथनाट्याचें सादरीकरण करप.

Learning Outcomes:

1. विद्यार्थी पथनाट्य ह्या साहित्य प्रकाराचें शास्त्रीय गिन्यान घेवंक शकतले.
2. विद्यार्थ्यां मदीं पथनाट्यांतल्यान समाजीक जाणीव निर्माण जातली.
3. विद्यार्थ्यांच्या साबार कलागुणांक माची मेळटली.
4. नाट्य सादरीकरणांतल्यान विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्वांत भर पडटली.

No. of Hours: 4 Hours per week

अभ्यासक्रम:

1. पथनाट्य- एक साहित्य प्रकार (15 तासिका)
  - पथनाट्याची संकल्पना, व्याख्या आनी प्रकार
  - पथनाट्याचे घटक
  - संहितेचे नदरेन घटक: कथानक, संवाद, पात्रचित्रण, गीतरचना, संघर्श, शेवट, आदी
  - प्रयोगाचे नदरेन घटक: दिग्दर्शन, अभिनय, नाच, संगीत, रंगवण, मुस्तायकी, आदी
2. पाथनाट्य- आरंभ आनी उदरगत (15 तासिका)
  - संवसारीक पावंड्यार पथनाट्याचो आरंभ आनी उदरगत
  - पथनाट्याची भारतीय फाटभूंय आनी मुखेल स्थित्यंतरां
  - पथनाट्यांतली समाजीक लागणूक

3. वेंचीक कोंकणी पथनाट्यांचो अभ्यास (25 तासिका)

अभ्याशिल्ल्या एकापथनाट्याचो संहितेचे नदरेन अभ्यास

- कवीन्द्र फळदेसाय
- सत्यवान नायक
- हनुमंत चोपडेकार
- जयेश राऊत
- हेमंत अय्या

4. वेंचीक कोंकणी पथनाट्याचें सादरीकरण (05 तासिका)

- अभ्याशिल्ल्या एका पथनाट्याचो प्रयोगाचे नदरेन अभ्यास

- अभ्याशिल्ल्या पथनाट्याची निवड आनी नाट्यवाचन
- वेंचिल्ल्या प्रयोगक्षम पथनाट्याचो सराव आनी सादरीकरण

संदर्भ ग्रंथ:

1. देसाय शेट, ब्रिजेश. (संपादक) *रस्तो नाट्य*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2022.
2. नायक, पुंडलीक. (संपादक) *आधुनीक कोंकणी एकांकी*. नवी, दिल्ली: साहित्य अकादेमी, 2014.
3. नायक, पुंडलीक. *रंगपाट*. वळवय गोंय: अपुरबाय प्रकाशन, 1996.
4. नायक, सत्यवान. *जनजाग*. खोर्ली तिसवाडी : जैत प्रकाशन, 2014.
5. प्रभूदेसाय, संदेश. *रस्तो नाट्य द फस्ट थियेटर*. दत्तवाडी सांगे गोंय: संजना पब्लिकेशन्स, 2018.
6. फळदेसाय, कविन्द्र. *सर फुडें*. दत्तवाडी, सांगे गोंय: संजना प्रकाशन, 2014.
7. भगत, दत्ता. *मराठी दलित एकांकी*. नवी दिल्ली: साहित्य अकादेमी, 2012.
8. वेरेंकार, श्याम., सरदेसाय, माधवी., कमलाकर, म्हाळशी. (संपादक) *कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृताय*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2003.
9. हरिजन, मंगेश. (संपादक) *पथनाट्य*. मडगांव गोंय: आर. बी. प्रॉडक्शन, 2018.

F.Y.B.A. (Semester - II)

Multi-Disciplinary Course

Course Title: सोशल मिडीया आनी डिजीटल टॅक्नॉलोजीचो वापर

(Social Media and Digital Technology Solutions)

Course Code: UG-KON-MDC2

Marks: 75

Credits: 03

Course Objectives:

1. विद्यार्थ्यांक टॅक्नॉलोजी ह्या संकल्पनेची वळख घडोवप.
2. विद्यार्थ्यांक डिजीटल साक्षर करप.
3. विद्यार्थ्यांक वेवसायीक आयामांची जाणवीकाय करून दिवप.
4. विद्यार्थ्यांक वेगवेगळ्या डिजीटल टॅक्नॉलोजीचो वापर करपाक शिकोवप.

Learning Outcomes:

1. विद्यार्थ्यांक टॅक्नॉलोजी ह्या संकल्पनेची वळख घडटली.
2. विद्यार्थ्यांक डिजीटली साक्षर जातले.
3. विद्यार्थ्यांक वेवसायीक आयामांची जाणवीकाय जातली.
4. विद्यार्थ्यांक वेगवेगळ्या डिजीटल टॅक्नॉलोजीचो वापर करपाक शिकतले.

No. of Hours: 3 Hours per week

अभ्यासक्रम:

1. टॅक्नॉलोजी सिध्दांतीक अभ्यास (15 तासिका)
  1. संकल्पना आनी स्वरूप
  2. व्याख्या
2. डिजीटल साक्षराची चळवळ (15 तासिका)
  1. प्रशासकीय
  2. शिक्षण आनी येरादारी
  3. भलायकी
  4. मनरीजवण

3. व्यावसायिक आयाम

(15 तासिका)

1. अणकारपी
2. न्यूज एंकरिंग
3. ब्लॉग रायटींग
4. बातमी लेखन
5. अहवाल लेखन
6. प्रूफ रीडर
7. जायरात
8. प्रिंट मिडीया

संदर्भ ग्रंथ:

1. कप्तान, संजय. *जनसंपर्क*. पुणे: डायंड प्रकाशन, 2009.
2. दळवी, जयमती(अनुवादक). *भारतातील प्रसारमाध्यमे काल आणि आज*. पुणे: डायमंड प्रकाशन, 2008.
3. पिंगळे, किरण (संपादक). *संवाद कौशल्ये आणि प्रसारमाध्यमे*. जुन्नर पुणे: शब्दश्री प्रकाशन, 2015
4. भावे, भूषण; वजरीकार, प्रकाश; पर्येकार प्रकाश. *कारबारी कोंकणी*. पणजी गोंय: राजहंस प्रकाशन, 2013.
5. Ludlow, Ron. *The Essence of Effective Communication*. New Delhi: Prentice Production, 1995.
6. Mohan, K.; Banerji, M. *Developing Communication Skills*. New Delhi: Macmillan India, 2005.

F.Y.B.A. (Semester - II)

Ability Enhancement Course

Course Title: कोंकणी वाचन लेखन कौशल्यां

(Spoken and Written Skills of Konkani Language)

Course Code: UG-KON-AEC1

Marks: 50

Credits: 02

Course Objectives:

1. कोंकणीभाशेची मुळावी आनी व्याकरणीक वळख विद्यार्थ्यांक करून दिवप.
2. कोंकणी भाशेचीं मौखीक कौशल्यां विद्यार्थ्यांक शिकोवप.
3. कोंकणी भाशेचीं लिखीत कौशल्यां विद्यार्थ्यांक शिकोवप.
4. वेवसायीक मळांचेर मुखार सरपाक गरजेचें अशें मुळावें गिन्यान विद्यार्थ्यांक दिवप.

Learning Outcome:

1. कोंकणी विद्यार्थी कोंकणी भाशेंत मौखीक कौशल्यां शिकतलो.
2. कोंकणी विद्यार्थी कोंकणीचीं लिखीत कौशल्यां अभ्यासतलो.
3. ह्या अभ्यासक्रमांतल्यान छापील आनी इलॅक्ट्रॉनिक प्रसार माध्यमां खातीर बातम्यो सांगपी, निवेदक आनी संपादक तयार जातले.
4. साबार कार्यावळींचें सुत्रसंचालक वा संयोजक तयार जातले.

No. of Hours: 2 Hours per week

अभ्यासक्रम:

1. कोंकणी भाशेच्या मौखीक कौशल्यांचो अभ्यास (08 तासिका)

- कोंकणी भाशेच्या मौखीक कौशल्यांची गरज आनी उपयोजन
- विचार आनी मतां अभिव्यक्त करप: एक कला (विचार शुद्धी, भाशाशुद्धी, मुद्दे, मांडावळ)
- सराव आनी उजळणी (विद्यार्थ्यांची प्रत्यक्ष तयारी)
- प्रत्यक्षिकां आनी प्रयोग (विद्यार्थ्यांचें प्रत्यक्ष सादरीकरण)

2. कोंकणी भाशेच्या लिखित कौशल्यांचो अभ्यास (08 तासिका)

- कोंकणी भाशेच्या लिखित कौशल्यांची गरज आनी उपयोजन
- विचार आनी मतां शब्दबद्ध करप: एक कला (व्याकरण, शुद्धलेखन, लेखन, कलात्मकता)
- सराव आनी उजळणी (विद्यार्थ्यांची प्रत्यक्ष तयारी)
- प्रत्यक्षिकां आनी प्रयोग (विद्यार्थ्यांचें प्रत्यक्ष सादरीकरण)

3. कोंकणी भाशेचीं कौशल्यां: रेडिओ आनी टि.वी. (06 तासिका)

माध्यमां खातीर

- निवेदनाच्या तरेकवार कौशल्यांचो अभ्यास आनी सराव
- वृत्तनिवेदकाच्या तरेकवार कौशल्यांचो अभ्यास आनी सराव
- रेडिओ आनी टि. वी. पासत खाशेले कार्यावळीची निर्मिती करप
- वक्तृत्व आनी नाट्यवाचन

4. कोंकणी भाशेचीं कौशल्यां आनी संगणकीय तंत्रज्ञान (08 तासिका)

- देवनागरीटायपींग, कोंकणी घोशणा, जायराती, इ-पोश्टर
- कोंकणी न्यूज लॅटर तयार करपाचें कौशल्य
- पावर पॉयंट सादरीकरणाचें कौशल्य
- प्रत्यक्षिकां आनी सादरीकरण

टीप - रेडिओ/ टिव्ही पासत कार्यावळ तयार करची.

संदर्भ ग्रंथ:

1. कालेलकर, ना. गो. भाषा, इतिहास आणि भुगोल. खटाववाडी, मुंबई 4: मौज प्रकाशन, 1964.
2. केळकर, अशोक. वैखरी भाषा आणि भाषा व्यवहार. मुंबई: मॅजिस्टिक बुक स्टॉल, 1983.
3. कोंकणी शुद्धलेखनाचे नेम (पांचवी आवृत्ती). पणजी गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2015.
4. गांवकार भालचंद्र. कोंकणी भासविज्ञान. किटोर्ले: मित्र प्रकाशन, 1996.
5. घाणेकार दामोदर. अभ्यास कोश. राजहंस, 2009
6. दाभोळकार, गो. म., लिमये, सुहास., वाळवे, सुरेश. संभाशणाक आदार गोंय: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2015.

7. बोरकार जयवंत सुरेश. *कोंकणी व्याकरण*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2012.
8. बोरकार, सुरेश जयवंत., घाणेकार दामोदर केशव. *कोंकणी व्याकरण सहज अभ्यास.(पांचवी आवृत्ती)* पणजी गोंय: राजहंस, 2012.
9. भावे, भुषण., वजरीकार, प्रकाश.,पर्येकार, प्रकाश. *कारबारी कोंकणी*. पणजी गोंय: राजहंस प्रकाशन, 2023.
10. Borkar S. J. *Let's Learn Konkani*. Rajhauns Vitran, 2005.
11. Lima, Edward de. *Spoken Konkani (A Self - Learning Guide)*. Vikram Publication, 2001.
12. Rodrigues Antonio F. X. *Sarki Amchi Bhasha Sonpi*. Dasya Holistic, Counseling Center, Porvorim, 2003.

F.Y.B.A. (Semester - II)

Skill Enhancement Course

Course Title: कोंकणी तियात्राचो खाशेलो अभ्यास (Special Study of Konkani Tiatr)

Course Code: UG-KON-SEC2

Marks: 75

Credits: 03

Course Objectives:

1. आर्विल्ल्या कोंकणी तियात्राचो अभ्यास करप.
2. कोंकणी तियात्रांचो आरंभ आनी उदरगत तपासप.
3. कोंकणी तियात्राच्या साबार प्रवाहांची समिक्षा करप.
4. वेंचीक कोंकणी तियात्राचो अभ्यास करप.

Learning Outcomes:

1. विद्यार्थ्यांक आर्विल्ल्या कोंकणी तियात्राची वळख जातली.
2. कोंकणी तियात्राची इतिहासीक फाटभूंय विद्यार्थ्यांक कळटली.
3. विद्यार्थी कोंकणी तियात्राच्या साबार प्रवाहांचें आस्वादन करूंक शकतले.
4. विद्यार्थी वेंचीक कोंकणी तियात्राचो अभ्यास करतले.

No. of Hours: 3 Hours per week

अभ्यासक्रम:

1. 1. तियात्र एक साहित्य प्रकार (10 तासिका)

- संकल्पना
- व्याख्या
- घटक (संहितेचे आनी प्रयोगाचे नदरेन)
- तियात्राचे प्रकार (खेळ, वेवसायीक, प्रायोगीक)

2. कोंकणी तियात्र- आरंभ आनी उदरगत (10 तासिका)

कोंकणी तियात्राचो आरंभ आनी उदरगत.

3. वेंचीक तियात्रीस्ताचो खोलायेन अभ्यास (10 तासिका)

- लुकाझीन रिबेरो आनी जुंआंव आगोस्तीन फेर्नाडीस
- एम्. बॉयर
- तॉमाजीन कार्दोज
- रोजफर्न्स
- प्रिन्स जेकब

4. सकयल दिल्ल्या खंयच्याय एका वेंचीक कोंकणी तियात्राचो सखोल अभ्यास(15 तासिका)

- जुंआंव आगोस्तीन फेर्नाडीस- कुणबी जाकी
- तॉमाजीन कार्दोज- आमी सगळे एक

टीप- 1.

विद्यार्थ्यांक कोंकणी तियात्रांचे प्रयोग पळोवपाक व्हर. (सी. ए.)
तियात्राची सी. डी. दाखोवप (चर्चा करप)

संदर्भ ग्रंथ:

1. कार्दोज, तॉमाजीन. *आमी सगळे एक*. पणजी गोवा: गोवा कोंकणी अकादेमी, 2006.
2. थळी, प्रकाश. *तियात्राचो इतिहास 1892 - 1992*. पणजी गोवा: गोवा कोंकणी अकादेमी, 1993.
3. नायक, पुंडलीक. *रंगपाट*. वळवय गोंय: अपुरबाय प्रकाशन, 1996.
4. वेरेंकार, श्याम., सरदेसाय, माधवी., कमलाकर, म्हाळशी. (संपादक) *कोंकणी भास, साहित्य आनी संस्कृताय*. मडगांव गोंय: कोंकणी भाशा मंडळ, 2003.
5. Cardozo, Felicio. (Editor) *Tiatrancho Jhelo - II*. Panaji Goa: Goa Konkani Academy, 1998.
6. Cardozo, Tomazinho. *Silver Jubilee of Konkani Tiatro*. Panaji Goa: Goa Kala Academy, 1990.
7. Fernandes, André Rafael. *When the Curtains Rise...Understanding Goa's vibrant Konkani theatre*. Panaji Goa: Tiatr Academy of Goa, 2010.
8. Mazarello, Wilmix Wilson. *100 years of Konkani Tiatro*. Panjim Goa: Directorate of Art & Culture, Government of Goa, 2000.

F.Y.B.A. (Semester - II)

Value Added Course

Course Title: सैमाचो सांबाळ- समाजीक जापसालदारकी

(Conservation of Environment- Social Responsibility)

Course Code: UG-KON-VAC2

Marks: 50

Credits: 02

Course Objectives:

1. विद्यार्थ्यांक सैमाची वळख आनी अभ्यास घडोवप.
2. विद्यार्थ्यांक सैमाच्या राखणेंत आपले हक्क आनी कर्तव्यां हांची जाणविकाय करून दिवप.
3. विद्यार्थ्यांक समाजाच्या वेगवेगळ्या घटकांविशींची वळख घडोवप.
4. विद्यार्थ्यांक समाजीक जापसालदारक्यांविशीं शिकोवप.

Learning Outcome:

1. विद्यार्थ्यांक सैमाची वळख घडटली आनी अभ्यास जातलो.
2. विद्यार्थ्यांक सैमाच्या राखणेंत आपले हक्क आनी कर्तव्यां हांची जाणविकाय जातली.
3. विद्यार्थ्यांक समाजाच्या वेगवेगळ्या घटकांविशीं वळख जातली.
4. विद्यार्थी समाजीक जापसालदारक्यांविशीं शिकतलीं.

No. of Hours: 2 Hours per week

अभ्यासक्रम :

1. गोंयचो सैम आनी समाज **(10 तासिका)**
  - सैमाची संकल्पना आनी व्याख्या
  - समाजाची संकल्पना आनी व्याख्या
2. सैमीक प्रदुशण आनी समाजीक हिंसा **(10 तासिका)**
  - हवा, उदक, जमीन, आवाज
  - समाजीक हिंसा

3. सैमाची राखण- समाजाची जापसालदारकी

(10 तासिका)

- सैमाची राखण आनी सांबाळ
- समाजाची जतन आनी सांबाळ

संदर्भ:-

1. मणेरकार, दिनेश. *उदकांतली अप्रुप सृश्ट*. नवी दिल्ली. नॅशनल बुक ट्रस्ट, 2011.
2. हेबळेकार, अरूण. *विश्वाची उत्पत्ती*. वळवय- गोंय. अपुरबाय प्रकाशन, 2004.
3. कारापुरकार, राजश्री. *मळबाकडेन संवाद*. मडगांव - गोंय.
4. Asthana, D. K., ASTHANA M. (2009): A Text book of Environmental Studies. S Chand and Company Limited, New Delhi.
5. Bharucha E. (2013): Text Book of Environmental Studies. University Press (India) Private Limited, Hyderabad (A.P) India.
6. Mishra, D. D. (2009): Fundamental Concepts in Environmental Studies. S. Chand and Company Limited, New Delhi.
7. Shinde, P. G., Pendse S., Dongre P. (2007); Environment Education. Sheth Publishers Pvt. LTD, Mumbai, India.

Annexure C: NOT APPLICABLE